

Fågelfauna inom utredningsområde för ny kraftledning Museröd-Vräland, Orust

Bedömning av fortsatt utredningsbehov

Uppdrag: Museröd-Vräländ
Uppdragsnummer: 30006695-003
Kund: Ellevio AB
Ver: 1
Datum: 2022-02-11
Upprättad av: Elin Isaksson/Robert Petersen
Kontrollerad av Robert Petersen
Dokumentreferens: \\sweco.se\se\sto01\projekt\25412\15005386\03_muserod_vraland\6_arbetsmaterial\02_utredningar_inventeringar\02_fågel\original\fågelfauna inom utredningsområde för ny kraftledning museröd-vräländ, orust.docx

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	4
2	Uppdraget.....	4
3	Metod.....	5
4	Områdesskydd	6
4.1	Natura 2000 och naturreservat.....	6
5	Analys	7
5.1	Örn.....	7
5.2	Berguv	7
5.3	Skogshöns.....	7
5.4	Våtmarksfågel.....	7
5.5	Övriga hotspotområden för känsliga fåglar	8
5.6	Generella rekommendationer	8
5.7	Sammanfattande bedömning	9
6	Referenser.....	9

1 Bakgrund

Ellevio planerar för en ny 40 kV luftledning mellan kopplingspunkt i Vräländ till stationen i Museröd. Förslag på sträckning är under utredning. Inom utredningsområdet finns befintliga ledningar utmed väg 160 som går centralt genom området och väg 770 som går utmed områdets södra del Figur 1.

Figur 1. Karta över befintliga kraftledningar inom området.

2 Uppdraget

I samband med utredningen av en ny 40 kV kraftledning för sträckan Museröd-Vräländ, Orust har det efterfrågats att kända uppgifter om fågelfaunan i området studeras och att eventuellt behov av riktad fågelinventering bedöms. Om bedömningen är att fågelinventering bör utföras önskas förslag på ett upplägg. Analysen fokuserar på förekomst av arter och deras känslighet. Tekniska riskfaktorer som finns kopplade till kraftledningar och fåglar beskrivs inte närmare i rapporten utan bedöms vara väl kända av beställaren.

Utredningsområdet för ny kraftledning visas i Figur 2. Förslag på ledningssträckning är inte klara och studien förhåller sig därför till hela utredningsområdet.

4 Områdesskydd

4.1 Natura 2000 och naturreservat

N 2000 Kollungeröd vatten (art- och habitatdirektivet) – Delar av området ligger inom utredningsområdet. Området utgör riksintresse för naturvård och omfattar naturreservatet Kollungeröd vatten som utgör en av Bohusläns få lerslätssjöar av stort ornitologiskt intresse. Sjön har en för eutrofa slättlandssjöar typisk fågelfauna och har synnerligen goda häckningsplatser för vadare och regelbunden häckning av brun kärrhök. Sjön ligger utmed ett av de största flyttfågelsträcken och utgör därmed en viktig rastlokal. Tillsammans med jordbruksmarken kring Vräländ är området av stor betydelse för fågellivet. Området behöver tidigt uppmärksammas i den fortsatta planeringen utifrån betydelsen av rätt lokalisering och utformning för att undvika påverkan.

N 2000 Stigfjorden (fågeldirektivet) – Ligger inom ett avstånd på 3-4 km söder om utredningsområdet.

Hela området omfattas av områdesskydd i form av naturvårdsområde och naturreservat, riksintresse för naturvård, friluftsliv och kulturmiljö (3 kap. miljöbalken) samt riksintresse för högexploaterad kust (4 kap. miljöbalken). Området är av stor betydelse som flytt-, häcknings- och övervintringsområde för fåglar. Sångsvanen (*Cygnus cygnus*) förekommer talrikt vintertid, liksom havsörn (*Haliaeetus albicilla*) som rastar i Stigfjorden under vintern. Kalvöfjorden (i den norra delen av Stigfjorden dvs den delen som ligger närmast utredningsområdet) räknas som en av de rikaste fågellokalerna i sitt slag utefter hela svenska västkusten.

Natura-2000 arter: Brushane, Havsörn, Fisktärna, Grönbena, Ljungpipare, Sångsvan

N 2000 Halsefjorden (art- och habitatdirektivet) – I öster anslutande N2000-område till Stigfjorden. Halsefjorden är ett mångformigt marint grundområde. I området finns höga naturvärden i form av ålgräsängar och blåmusselbankar. Området är av stor betydelse som uppväxtområde för fisk och ryggradslösa djur samt ett viktigt flytt-, häcknings- och ruggningsområde för fåglar.

N2000-arter: Brushane, Havsörn, Fisktärna, Grönbena, Ljungpipare, Sångsvan

Stigfjorden och Halsefjorden tas upp trots att avståndet innebär att den nya kraftledningen inte har någon direkt påverkan på områdena. Det är dock troligt att det sker ett visst utbyte av arter mellan Natura2000-områdena vid kusten och Natura 2000-området Kollungeröd vatten.

N2000-områdena kompletterar varandra och erbjuder viktiga habitat för t.ex. våtmarksfåglar och rovfåglar att växla mellan för exempelvis födosök och nattvila. Det finns därför en viss risk att kraftledningen påverkar viktiga flygrutter mellan områdena.

Det går heller inte utan en närmare inventering av planerad kraftledningsgata helt utesluta att det finns arter inom Natura 2000-områdena som använder områden för exempelvis häckning.

Naturreservat Näs – vid utredningsområdets östra gräns i höjd med Grindsbyvattnet. Området utgörs av relativt storvuxen olikåldrig gran- och tallskog med inslag av björk. Några rapporter av spillkråka finns från området. Arten är indikatorart för äldre skogar med högre naturvärde.

5 Analys

5.1 Örn

I och kring utredningsområdet finns ett handfull observationer av kungsörn samt ett större antal observationer av havsörn. Vad gäller sistnämnda syns en tydlig koncentration av rapporter kring Kollungeröds våtmark. Majoriteten av örnobservationerna rör fynd av enstaka individer, fynd av ungfåglar samt fynd under vinterhalvåret. Uppgifter som indikerar eller ger misstanke om häckning saknas. Det bedöms därför som troligt att inga revir förekommer inom utredningsområdet. Detta bekräftas också av lokala ornitologer.

Örninventering inför planerad kraftledningssträckning bedöms ej behövas.

5.2 Berguv

Från utredningsområdet finns äldre observationer av spelande berguv, medan ett fåtal senare observationer är gjorda från närområdet. Enligt uppgift från lokala ornitologer finns inga idag kända häckningar inom utredningsområdet. Men arten är samtidigt notoriskt svårinventerad och det förekommer några avsnitt med bergsbranter inom utredningsområdet som skulle kunna utgöra lämplig häckningsbiotop. Vidare hyser Orust sannolikt en av landets högsta berguvstäheter. Allt sammantaget bedöms det som möjligt att det förekommer revir inom utredningsområdet. Detta styrks även av lokala ornitologer.

Berguvsinventering inför planerad kraftledningssträckningen bedöms behövas.

5.3 Skogshöns

Enstaka observationer av orre finns från utredningsområdet (1 fynd) såväl som från Orust i stort. Observationerna rör med all sannolikhet spontana ströfynd av kringströvande individer, då områden med större sammanhängande skogsmark och myr miljöer i stort saknas på ön. Det bedöms därför som troligt att det inte finns några lekplatser för orre inom utredningsområdet.

Skogshönsinventering inför planerad ledningssträckning bedöms ej behövas.

5.4 Våtmarksfågel

Kollungeröds vatten utgör en av Bohusläns få lerslättsjöar och är av stort värde som både häckningsplats och rastplats åt många våtmarksfåglar. Vidare passerar vattnet av det omfattande flyttfågelstråk med sjöfågel som vår och höst löper i SV-NO riktning mellan Skagen i Danmark – Södra Orust – Södra Vänerens strand. Stråket fungerar som en slags matarled som kontinuerligt fyller våtmarken med tillfälligt rastande tranor, svanar och gäss av ibland många arter och större antal. Såväl antalet våtmarksarter som antal rapporter av desamma från Kollungeröds vatten är många till antalet.

Vidare går ett välanvänt lokalt flygstråk från Kollungeröds vatten till de bördiga jordbruksmarkerna kring Vräländ västerut, som nyttjas för bete av bl.a. tranor, svanar och gäss. Dessutom sker lokala förflyttningar av samma arter mellan Kollungeröds vatten och Stigfjorden i SV, ofta via Vräländ som därigenom fylls på med dessa betande våtmarksfåglar från två olika håll.

Större våtmarksfåglar med sämre manövreringsförmåga är särskild drabbade vid direkta kollisioner med ledningar. Särskilt stor är riskerna för flockflyttande fåglar, i öppna miljöer såsom jordbruksmark, på platser med höga koncentrationer av fåglar (t.ex. våtmarker) samt vid regelbundna flygvägar mellan t.ex. födoplatser och viloplatser/övernattning då förflyttning sker på låg höjd i t.ex. gryning/skymning med sämre ljusförhållanden. Detta medför en risk kopplat till eventuell etablering av kraftledning på jordbruksmarkerna kring Vräländ. Då det redan finns stort underlag om fågellivet i och kring Kollungeröds vatten anses det inte motiverat med ytterligare fågelstudier. Däremot rekommenderas vidare konsultation med sakkunnig och lokal expertis för att utreda lämplig lokalisering, utformning av stolpar, tekniska detaljer kring fågelavvisare m.m.

5.5 Övriga hotspotområden för känsliga fåglar

Utöver vad som framgått av ovanstående analys finns några ytterligare hotspots med högre koncentrationer av känsliga fåglar inom utredningsområdet. Dels kopplat till Grindsbyvattnet med kringliggande jordbruksmarker utmed östra gränsen där det både rastar och häckar större våtmarksfåglar (gäss, svanar, gråhäger, trana) samt dit många rovfåglar lockas (havsörn, fiskgjuse, bivråk, brun kärrhök). Dels kopplat till Rörtjärn med kringliggande skogsmark utmed västra gränsen där våtmarksfåglar såsom sångsvan och trana häckar samt där mer sårbara arter beroende av naturskogar med högre kvalitet observerats (spillkråka, tretåig hackspett, sparvuggla, pärluggla, talltita).

Dessa områden bör så långt det är möjligt undvikas från eventuell påverkan från ny kraftledning. Detta sett till såväl direkt risk för kollision och eldöd som indirekta effekter av bortträngning och habitatförändringar genom skogsavverkning samt ökat predationstryck genom ledningsstolpar som nya utkiksposter för kråkfåglar/rovfåglar och ledningsgator som nya patrulleringsrutter för markjagande rovdjur såsom rävar och grävlingar.

5.6 Generella rekommendationer

En ny kraftledning i ett helt nytt läge innebär högst troligt större negativa effekter på fågellivet än en ledning som dras parallellt med befintlig ledning. Detta pga att en ledning i en helt ny sträckning tillför ytterligare barriäreffekter och fragmentering av landskapet samt negativ habitatpåverkan vid avverkning för nya ledningsgator. Men även om ledningen läggs i anslutning till befintlig ledning genom antingen breddning eller ny ledningsgata parallellt med den befintliga finns en risk för påverkan på eventuella känsliga fågelarter exempelvis på häckningsplatser som inte finns registrerade. Det är oklart i vilken utsträckning den befintliga ledningen som idag går utmed väg 160 har för inverkan på fågellivet t.ex. vid jordbruksmarkerna kring Vräländ-Hoga där det är höga koncentrationer och passager av fågel. I dessa områden kan en ytterligare kraftledning, även om den läggs i anslutning till befintlig ledning orsaka negativa konsekvenser på fågellivet. Konsekvenserna bör dock vara mindre än med en helt ny dragning inom jordbruksmarken.

Vidare skapar höga punkter som höjdryggar, bergklackar och åsar ofta gynnsamma vindar för termikflygande fåglar såsom rovfåglar och tranor som är beroende av uppåtvindar för termik. På sådana punkter bildas inte sällan höga koncentrationer av stora segelflygande fåglar som gärna uppehåller sig där långa stunder, vilket således medför förhöjda risker kopplat till bl.a. vindkraft

och kraftledningar belägna vid sådana platser. Av det skälet bör nya kraftledningar inte placeras utmed höga punkter utan snarare i dalgångar och annan lågterrängmark.

Det förekommer ett relativt stort antal observationer av häckande och regelbundet uppehållande fågelarter som är upptagna i fågeldirektivets bilaga 1, rödlistan eller som på övriga sätt är missgynnade spritt inom utredningsområdet. Exempelvis pilgrimsfalk, bivråk, nattskärra, spillkråka och mindre hackspett. Därmed bedöms en fördjupad fågelinventering av den aktuella kraftledningskorridoren komma att behövas, förslagsvis med en radie av några hundra meter kring korridoren enligt gängse metod för punkt-/linjetaxering. Likaså bör en inventering av boklippor, boträd och andra värdefulla biotoper behöva kartläggas utmed planerad kraftledningssträckning.

5.7 Sammanfattande bedömning

Utredningsområdet innehåller värden för fåglar, hyser känsliga arter och kan innehålla lämpliga häckningsbiotoper för berguv.

Studien visar på ett behov av riktad inventering gällande både arter och biotoper.

Med utgångspunkt från analysen med kommentarer ovan föreslår vi följande:

- Berguvsinventering under början – mitten av mars.
- Kombinerad översiktlig naturvärdesinventering och fågelinventering enligt punkt-/linjetaxering av planerad kraftledningskorridor under våren.
- Naturvärdesinventering på lämplig detaljeringsnivå av planerad kraftledningskorridor efter sommaren och förslagsvis i augusti.
- Vidare konsultation med sakkunnig naturvårdsbiolog och lokala ornitologer angående kopplingen mellan våtmarksfåglar och jordbruksmarkerna kring Vräländ.

6 Referenser

Ottvall, Green, Lunds universitet. Kraftledningars påverkan på fåglar – en syntesrapport (2020)

BirdLife Sverige (2017). Riktlinjer för kraftledningar

Länsstyrelsen Västra Götalands län. Bevarandeplaner Kollungeröd vatten, Stigfjorden, Halsefjorden

Orust kommun. Orust naturguide (2013)

Muntlig kontakt Thomas Liebig